

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Oikean suuntainen tavoiteasettelu nykytilaan kohdennettuna. Valmistelussa on hyvä huomioida alueelliset sekä paikalliset mahdollisuudet asiakaslähtöisesti sekä avoimesti.

Työvoimamäärän 20 00 työkäiseen tiukasti rajattuna ja järjestämisvastuuseen liitettynä, asettaa peruskuntiin muutoshasteita paikallisissa työllisyys- ja elinkeinopalveluissa.

Hyvinvointialueiden käynnistyessä lähitulevaisuudessa paineistus palveluiden uudelleen organisoinnissa matalan kynnyksen työllisyydenhoidossa eri järjestämisvastuukysymyksissä on tuntuva.

Valmisteluissa toivotaan johdonmukaista, avointa sekä todellista mahdollisuutta vaikuttaa paikallisesti työllisyyspalveluiden tuottamiseen.

Alueellinen elinkeino- sekä työllisyyspalvelut tarvitsevat yhteneväistä palvelumuotoilua käytettävän työvoimamäärän synnyttämiseksi jo tänään.

Peruskunnan työllisyyspalvelun toimiessa tiiviisti myös hyvinvointialueen palveluiden yhdyspinnassa on tarkoituksenmukaista valmistelussa huomioida peruskunnan hyväksi havaitut työllisyydenhoidon instrumentit, jotka ovat jo käytössä.

Tarpeeksi mahdollisuuksia tarjoava alueellinenkin valmistelu tuottaa aitoa työvoimamäärän kasvattamiseen sitoutunutta valmistelutyötä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Kunnilla on kyky kantaa osaltansa vastuu työllisyydenhoidosta ja siksi tärkeä valmistella työvoimapalvelujen siirtoa kunta- sekä asiakaslähtöisesti.

Valmistelun tavoiteasettelu, rahoituksen elementit, valmistelu- sekä toteutuksen resurssointi ovat jo valmisteluvaiheessa hyvä huomioida resurssilähtöisesti.

Tavoiteasettelu positiivisen työllisyyskehityksen osalta on tärkeä paikallisen sekä alueellisen elinvoiman kannalta. Onnistuneella tavoiteasettelulla on aidot mahdollisuudet onnistua, kun rahoituksen sekä resurssoinnin elementit ovat kohdillaan ja valmistelu toimii aidossa asiakaslähtöisessä valmistelutyössä.

Vastuukuntamallissa riskisuhdanne kasvaa sekä pienempien kuntien päätöksenteon mahdollisuudet kaventuvat. Vaikuttavien työllisyydenhoidon palveluiden kehittäminen varmistetaan parhaiten siten, että järjestämisvastuussa olevalla kunnalla on kuntalain mukaisesti mahdollisuus sopia lisäksi sopimuksellisesti.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 Keskeiset ehdotukset:

Lakiesityksen tavoitteellisuus sekä keskeiset ehdotukset ovat itsessään kannatettava ja Sipoon kunnan työllisyydenhoidon palveluissa suhtaudutaan työllisyydenhoitoon asiakaskeskeisesti sekä kannustavasti, peruskunnan palveluita ennakkoluulottomasti muotoillen.

Keskeisissä ehdotuksissa on huomioitava koko työllisyydenhoidon laaja asiakaskohderyhmä ja varmistaa työllisyydenhoidossa tarvelähtöisyys palveluiden suunnittelussa.

Selkeiden työllisyyspalvelukokonaisuuksien varmistamiseksi on huomioitava riittävä resurssointi sekä rahoituksen roolitus palveluiden mahdollistamiseksi myös varhaisessa asiakasrajapinnan ennaltaehkäisevässä palvelutarjonnassa.

Laadukkaiden sekä vaikuttavien työllisyyden hoidon lähipalveluiden vahvistamiseksi työvoimamäärän määrittelyssä on tärkeää huomioida jo toimivat sekä olemassa olevat rakenteet paikallisella tasolla sekä alueellisesti toisiaan täydentävät elinvoimapalveluiden yhdyspinnoissa toimivat yhteistyörakenteet.

Järjestämis- ja rahoitusvastuu tulisi olla toisiaan tukevia ja työllisyysalueen muodostua yhtenäiseksi toiminnalliseksi alueeksi, jossa ennaltamääritellyt työssäkäynti- tai työvoimamäärän kriteerit eivät välttämättä kaikilta osin vastaa tavoitteellista uudistustyötä.

Kunnille tulee mahdollistaa luonnollisten elinvoima-alueiden palveluiden suunnittelu, kehittäminen- sekä palveluiden käynnistäminen.

Valmistelutyötä sekä järjestämisvastuullisuutta on tarkasteltava paikallisesta kuntalähtöiseltä sekä alueelliselta luontevaan yhteistyöhön perustuvaan mahdolliselta työllisyysalueelta.

Sopimukselliseen järjestämisvastuuseen perustuva yhteistyö kannustaa alueellista elinvoimapalvelua- sekä työllisyydenhoitoa vastaamaan rahoitukseen liittyviin haasteisiin sekä asiakasvirtoihin kytkeytyvää palvelunkohdentamista. Sopimuksellisuuteen perustuva järjestämisvastuu kannustaa alueen toimijoita kohdentamaan mm. asiakaskohderyhmän

palvelutarvehankintaa, kun tarve on alueellisestikin tunnistettu sekä kytketty työllisyydenhoidon ekosysteemiin esimerkiksi myös koulutuksenjärjestäjän keskeisen tärkeä rooli.

Järjestämisvastuun uudistamisessa tulee selkeämmin havainnoida hyvinvointi- sekä mahdollisen uuden työllisyysalueen yhdyspinnat.

Matalan kynnyksen työllisyydenhoidon palveluissa mm. kuntouttava työtoiminta järjestämisvastuullisuus on selkeä, mutta asiakasohjaus hyvinvointialueelta, peruskunnan ja/tai työllisyysalueen palveluihin on mahdollisuuksiltaan kuvattu vajavaisena.

Hyvinvointialueen-yhdyspinta on tärkeä osa koko työllisyydenhoidon ekosysteemiä, jonka perustehtävänä sekä tavoitteena on synnyttää paikallisesti ja/tai alueellisesti lisää työvoimaa. Työllisyyspalvelut tarvitsevat sosiaali- ja terveystyöpalveluiden asiantuntijuutta marginaalissa osassa asiakaskohderyhmää ja osa kohderyhmästä ei tarvitse lainkaan, mutta yhdyspinta on tärkeä kuvata aktiivisena osana palveluekosysteemiä.

Työllisyysalueella toimiva hyvinvointialue tulisi saattaa osavastuulliseksi työllisyydenhoidon toimijaksi näkyvämmiin myös valmisteluvaiheessa. Hyvinvointialueille tulisi tarjota taloudellisia kannustimia hoitaa työttömien sosiaali- ja terveystyöpalveluja siten, että tämä kohderyhmä pääsisi kohti työmarkkinoita tai siirtyisi oikealle etuudelle, esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle. Tämä vähentäisi kuntien taloudellista rasitetta.

Yhdyspinnassa asiakaslähtöinen lähestyminen palveluiden suunnittelussa myötävaikuttaa kuntataloudessa positiivisesti ja parhaimmillaan luo aitoja mahdollisuuksia asiakkaan etenemisessä työllisyydenhoidossa.

4.1.3 Kunnille siirtyvien tehtävien rahoitus

ja

4.1.4 Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta

Rahoituksen osavastuullisuutta tulee tarkastella aktiivisesti työllisyys- sekä hyvinvointialueiden osalta. Kertaluonteisesti toteutetun poikkileikkaustilanteen luoma kuva talouskokonaisuudesta on mahdollisesti vajavainen ja riskisuhdanne altis muuttotrendikkäissä kunnissa.

Siirtyvän rahoituksen koulutuksellisuus on valmisteluvaiheessa jo suunnattava kuntien- ja kaupunkien talousosaajien lisäksi työllisyydenhoidon palvelusubstanssin osaajille entistä voimakkaammin. Kuntakentällä talous- sekä työllisyydestä vastaavat viranhaltijat tai toimijat suunnittelevat uudistusta omasta substanssistaan, näiden välttämättä koskaan kohtaavan.

4.1.8 Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoiminta

Uudistukseen sisältyy lakiluonnos työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteistoiminnasta. Tässä ehdotuksessa on yhdistetty nykyisin TYP-toimintana (Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu) sekä Ohjaamo-toimintana tunnettujen palvelujen kaltaisten toimintamallien monialaisen yhteistyön säätelyä tulevaisuudessa.

Ehdotuksen mukaan monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoita olisivat työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos, mutta kuntaa ei ole mainittu. Tämä estäisi monialaisen tuen piirissä olevien yhteistoiminta-alueelle kuuluvien asiakkaiden palveluprosessien yhteen sovittamisen kuntien muiden toimintojen, kuten esimerkiksi elinvoima- ja osaamispalvelujen kanssa tietosuojasyistä.

Lakiesityksessä säädettäisiin erikseen nuorten työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteispalvelusta, jolle työvoimaviranomainen järjestäisi toimintaedellytykset. Esityksessä jää avoimeksi, miten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoiminta ja nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu järjestetään siten, että toiminta ei olisi päällekkäistä ja ohjaus oikeaan palveluun olisi yhdenmukaista.

Toiminnan järjestämisen suunnittelussa tulee huomioida alueellinen palvelutarve ja luoda yhteistyöhön perustuva pohja työskentelyllä niissä kunnissa joissa em. palvelu on suunnittelu- ja/tai kehittämisvaiheessa.

Toimintaedellytykset palvelun mahdollistamisessa tulisi määritellä selkeinä paikkakuntalähtöisinä palvelukokonaisuuksina.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Vaikutusten arviointia tulee tuottaa aktiivisesti kunnan omissa toiminnoissa sekä painokkaasti loppukäyttäjään kohdistuvissa vaikutuksissa ja kokonaisvaltaisesti seuraavissa yhteneväisyysissä:

- Tietojärjestelmien kokonaisarkkitehtuuri
- Hyvinvointialueiden käynnistymisen vaikutukset työnhakijalla suunnatuissa palveluissa kuten työttömien terveystarkastus
- työnhakijan työssäkäynninalueen todellisuudet ja taloudelliset mahdollisuudet
- koulutuksenjärjestäjän tuoma mahdollisuus koulutusvajeiden täyttämässä.
- Veloitettavuuden oikea-aikaisuus asiakkaan elämäntilanteeseen suhteutettuna
- Alueelliset mahdollisuudet tavoitteiden saavuttamisessa.
- Jatkuva riskien arviointi ja tunnistaminen

Eryteisesti työllisyyspalveluiden tietojärjestelmien ollessa osin arkkitehtuurivaiheessa, on hyvä tietojärjestelmien suunnittelu ottaa selkeäksi rooliksi osana uudistusta. Digitaalisuuden hyödyntäminen suorassa asiakastyössä on tärkeä huomioida pitkien välimatkojen, ajan säästämisen

sekä nykyisen hybridityömallin mukaisesti. Asiakastyötä ei tule sitoa digitaalisuuteen, vaan kehitettävä asiakaspalvelulähtöisesti sekä kyettävä arvioimaan sähköisen palvelun tarjoamiseen oikea-aikaisesti.

Oman tärkeänä nostona neuvonta- ja palvelumahdollisuuksien mahdollistamisen paikallisesti sekä alueellisesti esimerkiksi useita eri palveluita kohderyhmälle kasaava yhteispalvelupiste-malli.

Usean eri talouteen, koulutuksellisuuteen, elämänlaatuun tai työnhakuun liittyvien asioiden hoitaminen monialaisesti edistää proaktiivisestikin työnhakijan kokonaistilannetta sekä vahvistaa asiakkaan positiivista omaa kokemustaan.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapolun kriteeriin voimaannolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisveloitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Maja Paulina
Sipoon kunta - Sipoon kunta